

משולחן שלמה

עיונים ופנינים בפרשה משיעוריו של

הגאון הינוקא
רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

פרשת לך לך
גליון 155

אשר אראך

לָךְ לָךְ מֵאַרְצֶךָ וּמִמִּלְדָּתְךָ וּמִפִּית אֲבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָרָאךָ. (יב, א). אמר רבי יוחנן בבראשית רבה (לט, ט; נה, ז), וכן הביא רש"י (יב, א) שלא גילה לו הקב"ה הארץ מיד, בכדי לחבבה בעיניו, ולתת לו שכר על כל דיבור ודיבור. והוא כמו שאמר רב הונא בשם רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי, שדרכו של הקב"ה שמששה הוא דבריו לצדיקים ואינו מגלה להם כל דבר מיד, ובזה מביאם הוא לתלות עיניהם אליו ומתוך כך מגלה הוא להם שליחותו ורצונו מהם.

וכפי שבעקדה לא גילה הקב"ה לאברהם מיד שיצחק הוא הנעקד, אלא אמר לו "את בנך, את יחידך, אשר אהבת, את יצחק" (כב, ב), וכן לו גילה לו תיכף את מקום העקדה אלא אמר לו "על אחד ההרים אשר אומר אליך" (שם), וכן ליונה לא גילה הקב"ה כל שליחותו מתחילה, אלא אמר לו "קום לך אל נינוה... וקרא אליה את הקריאה אשר אנוכי דובר אליך" (יונה ג, ב), וכן ביחזקאל בבקעת דורא אמר לו קוב"ה "קום צא אל הבקעה ושם אדבר אתך" (יחזקאל ג, כב).

אריכות הנבואה

וביאר היפה תואר (שם), שרצה הקב"ה שיהיה אברהם תאב לדעת לאיזו ארץ רוצה הקב"ה שילך, ולאחר שישתוקק לכך, יודיעו הקב"ה הארץ, כי מתוך שמשתוקק לדבר, יערב לו מאד לשמוע לבסוף את הדבר, ומתוך אריכות הנבואה יבוא על שוכרו ביותר, כי עצם הנבואה עצמה היא שחרם של הצדיקים, שחפצים הם בעצם עסק הנבואה והדרישה אחר רצונו של מקום.

לך לך למנדע לך ולא תקנא גרמך

וביאור הדברים, שלרוב אהבתו יתברך לצדיקים שמשמעו הוא עימהם תמיד, אינו מגלה להם כל סוד מראשיתו, בכדי שיקרא הדבר על שם, שתתגלה דברו אליהם כפי שידרשו ויחתרו אחר זאת, ובזה יוכלו כביכול לצייר הדבר לטובה ולתועלת לעולם, כפי השגתם ורוחב דעתם בדבר.

וכמוכא בזוהר לך לך (דף עז ע"ב) שכיוון שנתעורר אברהם להיטהר ולהיבדל מאור כשדים ולילך ארצה כנען, כמו שכתוב (יא, לא) "ויקח תרח את אברם בנו... ללכת ארצה כנען", מיד נגלה עליו קוב"ה וציווהו לילך לשם, כי ברא הקב"ה את עולמו, שרק מתוך שמתעוררים הנבראים מלמטה לאיזה דבר קדושה, מתעוררים כנגדם מלמעלה לסייע בעדם בדבר, ואמר על כך רבי אלעזר, שלכך לא גילה קוב"ה תיכף תכלית שליחותו, בכדי שיבוא מכך תועלת לאברהם שעל ידו יתגלה הדבר כביכול, כי נתן הקב"ה חכמה והתבוננות להשיג בכל שרי מעלה השולטים בארצות שלמטה, ומתוך כך השיג במעלת ארץ ישראל שאין שום שר ממונה עליה, כי הקב"ה לבדו הוא שמשגיח עליה (כמבואר בזוהר ויקהל בדף רט ע"א), וכך מתוך שהלך והשיג יותר ויותר ממעלת ארץ ישראל וכל מהותה, הלך ודבק עוד ועוד בעוצם קדושתה, ויצא משליטת הטבע והמזלות, והיה ראוי לכשורת הזרע ולהעמיד לישראל.

והאמין בה'

ובזה זכה אברהם שתיקרא האמונה על שמו, כנאמר בו (טו, י) בכשורת

הזרע "והאמין בה' ויחשבה לו צדקה", וזכה להיות 'ראש למאמינים' ולהנחיל האמונה לזרעו אחריו, כמו שדרשו עליו בשמות רבה (כג, ה) ובשיר השירים רבה (ד, יט) מה שנאמר (שה"ש ד, ה) "תבואי תשורי מראש אמנה", שזהו אברהם שנאמר בו 'והאמין בה', וכמו שביאר המהר"ל בגבורות ה' (פ"ב), שמפני שהיה אברהם חזק באמונתו, לכך היתה מציאותו חזקה יותר, עד שזכה להיות ראש אבן פינה ויסוד הכל ללמד לישראל דרכי האמונה בכל הדורות כולם, ובזכות אמונה זו יזכו לגאולתם, כמובא שם במדרש.

תבואי תשורי מראש אמנה

ועיקר הדבר, שכפי שלא גילה קוב"ה לאברהם תכלית הליכתו לארץ, והלך אל הלא נודע מתוך הדבקות והביטול לרצונו יתברך, ומתוך כך נשתנתה מציאותו להיות 'אברהם מוליד' שהוא מעל לדרכי הטבע ושליטת הכוכבים והמזלות כאמור, כן היא דרכם של ישראל, כמובא בפסיקתא זוטרתא (שה"ש ד, ה) שמראשית יצירתם לעם ביציאת מצרים חיבבם הקב"ה מתוך יקוד אמונה זו שנטע אברהם בזרעו אחריו, כמו שאמר להם (ירמיה ב, ב) "זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה", שכאשר ציום הקב"ה ליצא ממצרים ולילך אל ארץ זבת חלב ודבש, הלכו אחריו במדבר ארבעים שנה ללא שראו תיכף ומיד מטוב הארץ, וכפי שנתנסה אברהם אביהם באמונתו בעשרה נסיונות, כן כנגד זה בחן אותם קוב"ה במדבר בעשרה נסיונות כמובא במסכת אבות (ה, ג-ד).

וכן הוא בגאולה העתידה, שמתוך תוקף אמונה זו שיגלו ישראל בעולם, וילכו אחריו יתברך על אף כל קושי הגלות וחשכת אפילתו, הנה מתוך כך יזרח עליהם אור ה' לגאלם לחירות עולם, וישירו ויהללו לבורא ב"ה על כל הנפלאות שיעשה עמהם כמובא במדרש רבה (שם).

התהלך לפני

ובזה בוחן קוב"ה למעשי בני האדם, לראות מי הוא זה שעל אף שאינו יודע מה יעלה בסופו, ואינו רואה תכלית טובה העתידה, עם כל זה הולך הוא בדרכי התורה הקדושה מתוך תום ויושר, כמו שציווה קוב"ה לאברהם "התהלך לפני והיה תמים" (בראשית יז, א), ואינו מתפעל ממעמדו ודרגתו, אלא דורש וחותר הוא תמיד לזכות 'לילך' בדרך הבורא, כי זהו באמת תפארתו ומעלתו של היהודי.

והתהלכתי בתוכם

ובזה תלויה עיקר התשובה לפני הבורא ב"ה, כי אין הבורא ב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, ויודע הוא יצרנו, ועיקר מה שחוקר הוא כליות ולבבות, לבחון מי הוא ש'מהלך' לפניו ומתמודד עם כל מצב שיהיה. וזהו שפתח פתח תשובה לירבעם ותפשו כנגדו ואמר לו, חזור בך ואני ואתה וכן ישי נטייל בגן עדן, אבל שאל אותו ירבעם מי בראש, ומאחר שהשיב לו קוב"ה שבן ישי בראש, לא רצה לשוב מרדכו הרעה, כמובא במסכת סנהדרין (בדף קב ע"א). שרמו לו הקב"ה שעל אף כל אשר חטא והחטיא את הרבים, אין לו לתלות דרך תשובתו בתיקון כל חטא מראשיתו, כי כמד הדבר מאד, אלא קלה היא דרך תשובתו אך מתוך שיתן מגמתו להיות כמתהלך לפני האלהים בגן עדן, וכמו שדרשו בתורת כהנים

ואלה יעמדו על הברכה

העלון מוקדש לרפואת ישועות והצלחת: שיר בת יפית, מאור בן טניה, מנחם בן בתיה, פבל נסים בן מרינה, יעקב בן בתיה, יאיר בן טניה, אוריאל בן לאה, לאה בת סימי, דניאל יוסי בן יסמין. להקדשות יקיריכם ניתן לפנות בטל' 0527.130.400

לעילוי נשמת

ראו דור דרור בן רונית ז"ל

(בחווקי פרשה א, פ"ג, ג) מה שכתוב (ויקרא כו, יב) "והתהלכתי בתוכם", אבל עיקר הדבר תלוי שיתהלך לפני האלהים כאברהם שהלך בראש המאמינים ולימד לזרעו אחריו שעיקר האמונה היא להיות כ'מתהלך' לפני האלהים, על אף שאין רואים המטרה והתכלית הסופית, ובזה מאס ירבעם, ולכך נדחה מפני התשובה, כמו שביאר כל זה הבית אהרן¹ (בסוף דרוש לח, דף מה ע"א).

בן ישי בראש

וזה אשר יגלה בן דוד לישראל באחרית הימים, שילמדם שעיקר מעלתם

1 לרבי אהרן צורוגו זע"א, מחכמי אסטנבול הקדומים.

ותפארתם הוא להיות כמהלכים לפני ה', ובעצם כך שפוסעים והולכים הם ב'דרך' ה', הנה בזה בלבד יפים הם לפני הבורא ב"ה, על אף שעדיין לא הכניעו ליצרם הרע, כי מתוך שהולכים ב'דרך' המסורה מפי החכמים שבדור, מתוך אמונת חכמים המלמדים לישראל את דרכי האמונה שהשריש בנו אברהם אבינו, הנה כבר בזה ראוי האדם לחזות באור הגאולה, ויקויים בו נחמת ישעיהו (מב, טז) "והולכתי עורים בדרך לא ידעו, בנתיבות לא ידעו אדריכם, אשים מחשך לפניהם לאור, ומעקשים למישור".

"וקראתם דרור בארץ" (ויקרא כה, י)

משיעור יום ה' מסעי תשע"א

א

הנה מידת המלכות היא שתהיה המלכות עושה כרצונה, וכענין שאנו אומרים 'מי יאמר לך מה תעשה ומה תפעל', וכפי שאמרו במסכת סנהדרין (בדף כ ע"ב) שמלך פורץ גדר. ובמידה זו מושרשים נשמות ישראל, ולכך חפצים הם במלכות, היינו בחירות ובמדרגה הנקראת 'דרור'. ובצד האחר הוא בדרך פריקת עול, והיא דרך הגויים הפורקים עול בכדי שיוכלו לעשות כרצונם, שמתחילה בוחרים הם כל אחד בדרכו ובאלהיו, הכל כפי דרך החירות שחפצים הם בה לבסוף, וכפי שאמרו במסכת סנהדרין (בדף סג ע"ב) שלא עבדו עבודה זרה אלא בכדי להתיר להם העריות.

אמנם בקדושה ובדרך ה' החירות היא בעסק התורה, כמו שאמרו במסכת אבות (ו, ב) שאין לך בן חורין אלא העוסק בתורה, וכמו שדרשו במדבר רבה (י, ח) שעל העוסק בתורה נאמר (בקהלת י, ז) "אשריך ארץ שמלךך בן חורים", והיינו שעל אף שנמצא האדם למטה במקום המיצר, כאשר דבק הוא בתורה ללא היסח הדעת הנה בן חורין הוא מכל נסיון. והיא מדרגת יוסף הצדיק שהיה ממשיך את תורתו של יעקב אבינו למטה בתוך מצרים והיה עומד מתוך כך בנסיון, עד שזכה לחירות ומלכות אף במצרים.

ולכן הדרך שיהיה האדם בן חורין הוא מתוך האמונה והדבקות בחכמים, כי אילו היו קרובים האחים אצל יוסף ומאמינים בו, היה מקרבם ומביאם לדרגתו הגדולה אף כאשר הוכרחו לירד לתוך חשכת זוהמת מצרים, אמנם הם לא האמינו ביוסף והורידוהו למצרים, שהוא סוד פגם הברית כמובא במדרש הנעלם בווהר וירא (דף קיז ע"א), שהוא כמו שהכניסו את הקדושה והמרכבה ליסוד במקום הטומאה והסטרא אחרא הנקראת שפחא בישא כמובא בעץ חיים (שער מג, א), ובזה גרמו שנעשה הצדיק נסתר, ונשאר מדרגת ה'צדיק' לבנימין, וכמובא בווהר שלח לך (דף קסב ע"א) שמיום שנמכר ונגנן יוסף נשאר בנימין לבדו, ובזה נתרחקו מה'חירות' והוכרחו לבוא לכדי גלות.

ב

כי עיקר מדרגת 'צדיק' שייכת בבני רחל, ועל ידם באים ישראל לכלל מקרא שכתוב (ישעיה ס, כא) "ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ, נצר מטעי מעשה ידי להתפאר". שהרי בה ברחל מושרשים נשמות ישראל בפנימיותם, ולא בלאה, מפני שבראשית המחשבה חפץ היה יעקב לישא ולהוליד מרחל את י"ב השבטים, ולכך היא נחשבת ל'עקרת הבית'. וכאשר עקר לבן מחשבתו והוכרח לישא לב' האחיות, הנה נעשה בזה שורש לרושם של הסתרה למדרגת יוסף ה'צדיק', שהוא עיקר זרעה של רחל, וכאשר נמכר הוא למצרים נעשה בזה הסתרה גמורה ליוסף הצדיק, עד שהוכרחו כלל ישראל לגלות במצרים, ונסתלקה מהם מדרגת החירות.

אמנם אף בזמן ההסתרה למדרגת 'צדיק', הנה לא נעלמה מדרגה זו מישראל, אלא נסתתרה, ובזמן ההסתרה שכנה מדרגה זו בבנימין. כי הנה מי שהיה הולך ומחשב ומחפש תמיד אחר יוסף הצדיק היה בנימין, שהיה אחרון שבשבטים וכלל את כולם, שלכך כאשר נולד הוא שרתה השכינה על כולם כמובא בווהר ויצא (בדף קנח ע"ב), ולכך בו נרמזו כלל ישראל המחפשים ודורשים אחר מדרגת ה'צדיק', וכאשר אין מחפשים ישראל למדרגת ה'צדיק', הנה הוא כמו שנאמר (ישעיה נג, א) "הצדיק אבד ואין איש שם על לב", היינו שמרומז הדבר ב'איש', הוא בנימין, כנאמר בו (בשמואל א' ט, א) "איש ימיני", כי הוא כנגד כלל ישראל הדורשים למדרגה זו בזמן ההסתרה.

והוא מפני שיוסף הוא כנגד 'צדיק עליון' המשפיע לכלל ישראל, ובנימין

הוא כנגד 'צדיק תחתון', שהוא סוד נקודת צדיק שבכל אחד ואחד מישראל המעורר את ההשפעה מלמטה מתוך עבודתם, כנרמז כל זה בדברי רבנו האר"י בשע"כ (דרושי קרי"ש ו, פירוש שמע), ובזמן ההסתרה והגלות צריך לעורר את ההתעוררות והדרישה אחר מדרגת ה'צדיק' מתוך עבודת ישראל למטה, עד שתתעורר השפעת הגאולה והחירות ממדרגת ה'צדיק' שלמעלה.

ג

והענין הוא, שכאשר אין הצדיק מגולה ונמצאים אנו בזמן ההסתרה והגלות, צריך האדם לחשב תמיד במדרגת הצדיק, וכל מחשבתו במעשה המצוות הוא כיצד היא הרעותא דליבא וכוונת הצדיק במעשה המצוות, וכל עסק התורה הוא בידיעה ממדרגות עסק התורה של הצדיקים. וזהו ענין קריאת שמות הבנים על שם הצדיקים, שבוה מראים אנו שמחפשים אנו את מדרגת הצדיק, וכדרך בנימין שקרא את שם כל אחד מעשרת בניו על שם געגועיו ליוסף הצדיק כמובא במסכת סוטה (בדף לו ע"ב) ובבראשית רבה (צד, ח), הכל בכדי להזכירו תמיד את מדרגת יוסף ואת הזכרון בו.

והוא ענין הכלי לאור הצדיק, שהוא המעורר את הצדיק להתגלות, ולכך נקרא הוא 'צדיק' תחתון, שמשפיע כביכול לצדיק עליון שיבוא להתגלות [ואינו בדרך קבלת תלמיד מרבו, שאז נחשב התלמיד לכלי והרב נחשב למשפיע, כי זהו כאשר שנגלה הרב אל התלמיד, אמנם כאשר הצדיק נסתר ונגנן מעיני העולם, מתעורר רוח כל איש ואיש מישראל מתוך מידת ההשפעה וצד הזכר, ולכך נקרא הדבר על שם 'בנימין' שהוא נטריקון 'בן ימין', ופירש האר"י ז"ל בשער הכוונות (דרושי קרי"ש ו, פירוש שמע) שעל אף שהוא תלמיד ובחינת שם ב"ן, הוא ימין, שזהו מצד הזכר והמשפיע], כי בזה נוטל התלמיד אחריות על כתפיו, וכפי שברך משה לבנימין (דברים לג, יב) "ובין כתפיו שכן", שהוא סוד הרוחא קדמאה המקשקשת בקרב האשה והמקבל המובא בדברי הסבא בווהר משפטים (בדף קב ע"א), שעל רוח זו אמרו במסכת סנהדרין (בדף כב ע"ב) שאין האשה כורתת ברית אלא לזה שעשאה כלי, היינו שהשפעת הצדיק עליון גנוזה וחבויה בקרב זה הצדיק תחתון, עד שתתעורר לצאת מחביונה ולהשפיע בגלוי, ולהביא לכדי גילוי מידת המלכות והחירות בכל הארץ.

והוא סוד יהושע בן נון שהיה הולך תמיד ומתגעגע אחרי משה, שמתוך כך זכה למה שנאמר בו (במדבר כו, יח) "איש אשר רוח בו", ונבחר להנהיג את ישראל לאחר הסתלקות משה, כי מתוך כך זכה לילך כנגד רוחו של כל אחד ואחד מישראל ההולכים בדרך הצדיק שנגנן. וזו גם היתה מדרגת בנימין בעת שנמכר ונגנן יוסף במצרים, שהיה הוא בעת זו ממלא מקומו של יוסף כמו שאמרו שם בווהר ויצא (בדף קנח ע"ב), והכל מפני שמעת צאתו מרחם רחל הושרש בו ענין הצדיק תחתון (כמובא שם), הדורש וחותר אחר הגילוי של מדרגת הצדיק עליון.

וזהו עבודת כלל ישראל בעת הגלות וההסתרה, כי מפני שכאשר אין הצדיק מגולה, היינו שכאשר אין גילוי ליוסף הצדיק, הנה נמצא כל יהודי במקום האחריות, ומוטל על כתפיו הצורך לדרוש אחריו ולגלותו, וכמו שדרשו במסכת זבחים (בדף נד ע"א) מה שנתברך בנימין 'ובין כתפיו שכן', שהוא בית המקדש השוכן בין מקום כתפיו של בנימין, ומשמעות הדבר, שהאחריות לחתור ולדרוש אחר בנין בית המקדש מוטלת היא על כתפיו של כל אחד ואחד מישראל הנרמז בבנימין.

כי בנימין ממלא הוא את מקומו של יוסף בזמן ההסתרה, ומשמעות הדבר, שכאשר נסתרת מאיתנו מדרגת ה'צדיק', הנה האחריות לדרוש אחר מדרגה זו מוטלת על כתפיו של כל יהודי, שצריך הוא לידע שהוא זה שצריך למלא את

מקום מדרגת ה'צדיק', וזהו מתוך שמתחקה אחר ההתבוננות של הצדיק ואחר מעשיו ודרך עסק התורה והמחשבה שלו, ועוסק הוא להמשיך דרכו והנהגתו בעולם מתוך עסק התורה.

ד

וכאשר עוסק הוא בתורה מתוך החיפוש אחר דרכי הצדיקים, הנה מתוך כך מתגלית בו מידת המלכות ונעשה האדם לבן חורין, ובזה מתגלה ה' למלך על כל הארץ, מתוך שמתקוממת מידת המלכות מעפרה, ויורשים לה כלל נשמות ישראל המושרשים ואחוזים בה. כי הנה כלל ישראל שהם י"ב שבטי י"ה, נרמזים הם ב"ב הקצוות של האות ו' דשם הוי"ה, ונכללים הם כולם בצדיק הנקרא 'כל', עד שנקראים כולם 'צדיקים', וכמאמר שכתוב 'ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר', כמו שדרשו זאת במסכת סנהדרין (בדף צ"א), ומתוך כך 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא' כמובא שם, ש'עולם הבא' הוא מדרגת עולם החירות, היינו שכאשר מתגלית מדרגת 'כל ישראל', שנכללים הם כולם בבחינת 'כל', שהיא מדרגת הצדיק, הנה בזה 'ירשו ארץ', שיוורשים הם את הארץ העליונה, שהיא מקום החירות, ועל דרך הכתוב (ויקרא כה, י) 'וקראתם דרוור בארץ', המרמז לארץ העליונה הנרמזת באות ה' ראשונה דשם הוי"ה, כמובא בזהוה לך (בדף צ"ב).

כי הכל תלוי במדרגת ה'צדיק' וה'כל', שהרי אין משמעות המלכות אלא קבלת עול מלכות, וכאשר נמצא האדם לבדו במדרגה זו, מפני שחפץ הוא בחירות, הנה אינו יכול להחזיק בה לאורך זמן, והוא שורש לפריקת עול, היינו חסרון אמונה, שהיא רושם עבודה זרה על מנת להתיר העריות. וכל זה הוא מפני שאין יחוד יסוד ומלכות, שמתוך כך נעשה פגם וסטרא דמותא, וכענין שנאמר בהסתלקות רחל הרומזת למלכות 'ויהי בצאת נפשה כי מתה' (בראשית לה, יח), ש'נפשה' היינו מדרגת ה'צדיק' כמובא שם בזהוה ויצא (בדף קנה ע"ב), היינו שכאשר מסתלקת מדרגת הצדיק והיסוד, הנה אין לה תקומה מעפרה.

ולכן מוכרח לענין בנימין והצדיק התחתון, כי הוא הדרך שיחזיק האדם במדרגה זו של קבלת עול, עד שיעלה למידת היסוד הנקראת 'צדיק', ויהיה נעשה יחוד יסוד ומלכות. וזהו מתוך שעושה הוא מעשי בנימין שהיה מקשר את כל מעשיו ומחשבותיו ליוסף הצדיק, שכאשר דבק האדם במדרגה זו, מתוך כך נעשה הוא בן חורין בעסק תורתו ונכלל במדרגה זו, ומתקיים בו הכתוב 'ועמך כולם צדיקים', וכך הולך ומתרבה גילוי מדרגה זו יותר ויותר, עד שמתגלה הדבר בכלל ישראל.

כי הנה בזה נגלית יהדותו, שהוא כנגד האות י' המרמז ליסוד וליוסף, וכנס הוא לפני ולפנים בחודי התורה עד שאינו מסיח דעתו מן התורה, וכענין שכתוב (שה"ש א, ד) 'הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך', וכמו שדרשו בזהוה חדש חוקת (בדף סג ע"א) מקרא זה שהוא מה שהכניס יוסף את בנימין לחדרו, ומתוך שזוכה האדם להיכנס לחדרי התורה בכוחו של יוסף, הנה מתקיים בו 'נגילה ונשמחה בך', שזוהו בלשון רבים, כי מתוך כך נכללים כל ישראל בבנימין הנכנס בצילו של יוסף, ונקראים הם כולם 'צדיקים'.

ה

ואף כאשר זוכה האדם למדרגת 'צדיק', ובכוח תורתו ודרישת רוחו של הצדיק מוכה הוא אף לכלל ישראל שירשו 'לארץ', הנה עדיין צריך לבוא לכדי 'וקראתם דרוור בארץ', וכענין 'ארשין ארץ שמלכך בן חורים', שזוהי מדרגת החירות והחלק לעולם הבא השייך לכלל ישראל כאמור, ולכך צריך שתתגלה מדרגת 'צדיק' בבחינת 'משיח', שמתוך כך תעלה מידת המלכות אל שורשה שבכתר, ונבוא לכדי החלק לעולם הבא ועולם החירות.

כי על אף שמקשר האדם את כל מחשבתו ומעשיו במדרגות הצדיקים, הנה תיכף שמסיח את דעתו מן התורה נכנס הוא במקום הנסיון, וכענין היסוד שהוא כלול מחסדים וגבורות, וכמדרגת יוסף הצדיק שנבחן בנסיונות גדולים שלא להסיח דעתו מדמות דיוקנו של אביו עמוד התורה, ואך מכח זה שלא הסיח דעתו ממנו היה עומד בנסיון וכובש את יצרו כמו שאמרו שם במסכת סוטה (בדף לו ע"ב). ובכדי שיבוא האדם לידי חירות גמור, היינו שגם כאשר הוא מחוץ לבית המדרש ומסיח דעתו מן התורה יחשב הוא לבן חורין, ולא יהיו תאוות העולם כנסיון בעיניו, וזהו כאשר תעלה מידת המלכות אל הכתר, היינו שיעלה בנימין אל שורשו ומידתו שהוא בכתר, וכמובא במגיד מיששים (פ' שמות מהד"ק) שלכך קודש הקדשים, שהוא כנגד מידת הכתר, שוכן בחלק בנימין, ומתוך כך יתבטל ממנו ענין הנסיון לגמרי, וכפי שברך משה לבנימין עוד (שם בדברים לג, יב) 'ידיד ה' ישכון לבטח', היינו שלא יהיה לו פחד מן החטא כלל, וכענין שכתוב (משלי ג, כד) 'אם תשכב לא תפחד', וכנרמז במה שברכו יעקב (בבראשית מט, כז) 'ולערב יחלק שלל', וכמובא בזהוה בלק (בדף רב ע"ב) שלא הוה בנימין דחיל מעינא בישא ולא הוה דחיל מפגעין בישין, וכדרך שאמר דוד (תהלים טז, ט) 'אף בשרי ישכון לבטח', ש'בשרי' הוא קדושת הברית כמובא בהקדמה לזהוה (בדף ח ע"א).

והוא ענין גילוי מדרגת צדיק בבחינת משיח, כי 'צדיק' משמעותו השפעת יחוד יסוד ומלכות, אמנם 'משיח' משמעותו שעולה המלכות אל הכתר, היינו שנעשה כתר למידת המלכות, ועל שם זה נקרא הוא 'מלך' המשיח, ובזה נזכה לירושת הארץ וגילוי מדרגת החירות באמת.

ו

כי כאשר נכלל בנימין ביוסף, שהוא מתוך הדבקות והאמונה בחכמים כאמור, הנה מתוך כך מתבטלת קליפת ישמעאל, היינו שמתבטלת מידת החסד והרחמנות דסטרא אחרא, וכמו שאמר הרעיא מהימנא וזהו פנחס (בדף רמו ע"א) 'בימינא דאברהם דדרגיה חסד נטיל נוקמא מישמעאל', וזהו על ידי 'משיח בן יוסף' שיבוא מבנימין כמו שכתב המעיל צדקה (בדף קטו ע"א).

שהרי על קלקול הברית נאמר (בויקרא כ, יז) 'חסד הוא', שבוה אחוזים ושטופים הישמעאלים, כמו שאמרו במסכת קידושין (דף מט ע"ב) שעשרה קבין של ניאוף ירדו לעולם ותשעה נטלו ערביא, שהם הישמעאלים כמו שפירשו רבינו גרשום ורשב"ם במסכת בבא בתרא (דף קסח ע"ב), ומשמעות הדבר, ששורש קלקול זה הוא מתוך שמשחה האדם חלילה את הרע מתוך שנותן לו רחמים ונוטה אליו חסד, שזוהי אהבה נפולה, וכנודע בדברי רבינו הארי"ב בעץ חיים (שער ט, ג) שבעת השבירה נפלו כלי החסד למקום היסוד, היינו שכאשר מראה צד חסד ורחמים על המנגד לרצון ה' ב"ה, זהו שורש לקלקול הברית. ומתוך שמתעורר 'יוסף' הצדיק עליון להשפיע, על ידי שנכלל בו מדרגת 'בנימין' הצדיק תחתון כאמור, הנה בזה מתגלה ביוסף מדרגת 'משיח בן יוסף', שהוא כנגד צד הימין, ובסוד 'בן ימין', ובזה מתבטלת אחיות ישמעאל בצד ה'ימין' הנרמז באברהם, ומתורוממים ועולים ישראל לצד החסד, ובאים לכדי החירות והחלק לעולם הבא, וכענין שכתוב (בתהלים ק, א) 'נאום ה' לאדוני שב לימיני' כמו שאמר הרעיא מהימנא בזהוה פנחס (בדף רמב ע"ב).

כי כל גלותינו תחת ישמעאל הוא מכח מילתו של ישמעאל כמו שבכה על כך רשב"י בזהוה וראו (דף לב ע"א), וכמובא בזהוה יתרו (בדף פז ע"א) שמפני כך נתנה לו מלכות ושליטה באחרית הימים, כנאמר בו (בראשית טז, יב) 'ועל פני כל אחיו ישכון', אמנם מפני שמל ולא פרע, לכך לא נתגלה בו מדרגת האות י' דשם שד"י ונשאר בו אותיות 'שד', כמובא הענין בזהוה לך (בדף צה ע"ב), והיא היא תוקף אחיזתו ויניקתו בעת ההסתרה והגלות, אבל על ידי בני רחל שבסוד בן 'ימין' מתבטלת ונכנעת כל מלכותו וממשלתו, כי מעוררים הם את כח ישראל המושרשים באברהם איש החסד, ובזה מתבטלת אחיות ישמעאל בבית אברהם.

ז

אמנם עיקר הדבר הוא מתוך התגברות הגבורות להכניע למלכות אדום, שמתוך כך תבטל נשיאות ישמעאל, כמו שאמר הרעיא בזהוה פנחס שם (בדף רמו ע"א) שזו סוד מה ששיכל יעקב את ידיו שבוה 'אשתכח ימינא דקדושה עם שמאלא דעשו, ושמאלא דקדושה עם ימינא מסאבא דישמעאל', וזהו מפני ששורש נשמות ישראל הם במלכות אשר כולה היא מצד הגבורות, לכך צריך שתעלה המלכות מצד הגבורות ותבטל מלכות אדום, ומתוך כך תתבטל ממילא גם נשיאות ישמעאל.

כי ישמעאל הם שדין כאמור, וביטולם הוא על ידי דוד ושלמה ויוסף שהם ר"ת שד"י, שהוא גילוי האות י' ושלמות המילה כאמור. כי מתוך גילוי שם זה שבמצוות המילה, המתגלה בכוחם של דוד שלמה ויוסף, הנה בזה נכנע הרע ונתבטל מתוך בירור הגבורות והדמים השייכת במצוות המילה, שהוא הכנעת וביטול קליפת אדום ועשיו, כי מתוך גילוי שם קדוש זה נוטלים ישראל לכל צד הגבורה ומביאים אותה לשמש אל הקודש, שבוה הוא שלימות ברית המילה, כי כנגד מה ששוב אינם נוטים למידת החסד והרחמנות שאינה ראויה המביאה לקלקול המילה שמצד ישמעאל כאמור, הנה בזה נכנעת ומתבטלת קליפת ישמעאל, וכנגד מה שמתעוררים הדמים של המילה מצד בירור הגבורות כאמור, הנה בזה נכנעת ומתבטלת קליפת אדום שמצד הגבורה.

וזוהי עיקר עבודת בני רחל, להכניע לצד החסד והרחמנות דקליפה כאמור, ולכך היה שאול המלך הבא מבנימין צריך לעמוד בנסיון זה שלא לחוס ולרחם על עמלק, וכאשר השהה מעט לעמלק בעולם, הנה יצא מכך המן שהיה צריך מרדכי הבא גם הוא מבנימין לבטלו. וכל זאת מפני שחמל שאול על הרע, וכמו שאמר (בשמואל א' טו, טו) "אשר חמל העם על מיטב הצאן". אבל דוד המלך היה כולל לכל המידות והגבורות, ולכך לא השהה את הרע בעולם כלל בכל המוטל עליו, וכמו שאמר בתהלים (קמ"ט, ט) "חשתי ולא התמהמהתי", ומתוך שהיה דוד אדמוני שהוא מצד בירור הדמים, היה יכול להכניע ולבטל את הרע, וכמו שאמר שם (יח, לח) "ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם", עד שהביא לכדי בנין ירושלים על ידי שלמה בנו,

שהשלים הוא לשם שד"י שהוא ר"ת שלמה דוד יוסף כאמור, ושלמה בנו הכניע לכל האומות תחתיו.

ח

וראשית הדבר התחיל מאברהם אבינו שהיה מתקן לכל צד החסדים, שהיה הוא צריך להביא לכך שהיה החסדים מדודים הכל כפי מידת 'צדיק' שהוא היסוד, וכענין שכתוב (תהלים קמה, יז) "צדיק ה' בכל דרכיו", ולכוון בהשפעת החסדים שהיה הכל כפי עומק רצונו יתברך. ולכן היה חפץ אברהם לגלות חסד ורחמים גם על סדום, אמנם הכל מתוך מידה ומשקל, וכמו שביקש ואמר (בראשית יח, כד) "אולי יש חמישים צדיקים בתוך העיר", היינו שהיה מכיר ומכוון שהיה החסד ורחמים במידה כאמור.

ולכן היה אברהם מתקן את הדרכים, וכנאמר בו (בראשית יג, ג) "וילך למסעי", וכן (שם יב, ט) "ויסע אברהם הלך ונסוע הנגבה", כי בזה עסק לברר את מידת החסד שמצד ישמעאל ולהכניעה. כי מידת ישמעאל היא פגם הדרכים, כמובא בשמות רבה (א, א) שהיה עומד בדרכים ומלסטם את הבריות, וזהו מצד קלקול הברית, כי הדרכים הם ענין נסיון וקלקול הברית, כי כל הדרכים בחזקת 'סכנה' כמו שאמר רבי שמעון בר אבא בשם רבי חנינא בירושלמי ברכות (פ"ד ה"ד), שהוא מלשון קלקול הברית שנאמר בו "ההסכן הסכנת" (במדבר כב, ל) כמובא במסכת סנהדרין (בדף קה ע"ב), וכמו שאמר רבי יהושע בן לוי במסכת יבמות (בדף סב ע"ב) שחייב אדם לפקוד את נוהו בשעה שהוא יוצא לדרך ולא יבוא לידי חטא, אמנם אברהם היה מתקן זאת והיה שומר את שרה והשכינה מכל צד של קלקול, וכענין שנאמר באלישע (מלכים ב' ד, ט) "איש אֱלֹהִים קדוש הוא", ואמרו במסכת ברכות (דף י ע"ב) שהיה בא מן הדרך ובכל זאת היה נשמר בקדושה גדולה ולא נראה רבב על סדינו.

והנה שורש קלקול הברית הוא ברצון לקבל לעצמו, שמתוך רצון זה מגלה האדם רחמים וחסדים על הצורך לקבל לעצמו עוד ועוד, וענין תיקון הברית הוא שמגלה את הרחמים והחסד במידה ובמשורה כרצון ה' ב"ה בדרך התורה, שזהו כנגד הצדיק תחתון שכנגד בנימין כאמור, שהוא ענין יחוד תחתון, היינו שנשמר כל יהודי בקדושתו כדרך התורה. ויש למדרגת הצדיקים שהם ענין צדיק עליון וכנגד יוסף הצדיק וכאמור, שהוא ביטול כל רצון לקבל עד שכולו רצון להשפיע.

וזהו הנרמז בשמו של 'ישמעאל', שכאשר הולך האדם בעולם וכל מטרתו בחייו הוא לחיות למען עצמו, הנה אז כל חפצו שישמע השי"ת את תפילתו על צרכיו ועל עצמיותו, ואינו שם על לב כלל מענין העולם בו הוא חי, ואין לו חפץ בגילוי רחמים וחסדים אלא על עצמו ועניניו הפרטיים, וזהו ענין 'שמעאל', שישמע אותו ה' ויעשה את בקשותיו על כל עניני עצמיותו וגשמיותו. ושורש מידת ישמעאל הוא בקליפת פרעה, שהוא מהות הרצון לקבל ולמלוך, וכפי שכל שפע שהיה נכנס למצרים לא היה יוצא מחוצה לה, ולא היה חפץ פרעה אלא להשפיע מעצמו לעצמו, וכמו שכתוב (יחזקאל כט, א) "לי יאורי ואני עשיתיני", וממנו נמשך ישמעאל על ידי הגר שהיתה בת פרעה כמו שאמר רשב"י בבראשית רבה (מה, א).

ולכן ישמעאל הוא קלקול הדרכים והברית כאמור, כי מתוך שכל מהותו הוא רצון לקבל כפרעה זקנו, הנה מטלטל ומטריח הוא עצמו על צרכיו הפרטיים תמיד, ואינו מביט סביבו לראות את צרכי העולם. אמנם אברהם היה הולך ומתקן הדרכים, וזהו מתוך שהיה חושב על כך שהעולם שמים מאלהות, ואין הבריות מכירים באלהותו ומלכותו של מלך חי העולמים, ולכן היה מטלטל עצמו בכל הדרכים ודורש ומחפש להביא ולקבץ הכל לתכלית ומטרת בנין המקדש, וכנאמר בו 'ויסע אברהם הלך ונסוע הנגבה', ואמרו בבראשית רבה (לט, טז) שהיה מכוון את כל דרכיו לארץ ישראל ולבית המקדש, ובזה עסק אברהם לברר מידת החסד אל הקדושה, ולהכניע לכל מידת חסד דקליפה.

ט

וכך הוא בכל דרך שילך האדם בעולם, שצריך לבדוק בעצמו לשם מה הוא הולך, והאם רצונו בחסד וברחמים הוא מדוד במשקל ומשורה כפי דעת הצדיקים. וזהו שאמר הקב"ה למשה רבנו "שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען" (במדבר יג, ב), ודרש זאת ריש לקיש במסכת סוטה (בדף לד ע"ב) "שלח לך" - לדעתך, היינו שילכו כפי דעתך, וכפי הדרך שירשנו מאברהם שהיה הולך 'הלך ונסוע הנגבה' מתוך מחשבה על גילוי מלכות ה' ובנין המקדש.

וכל התפילות של האדם שיצליחנהו השי"ת בדרכו, צריך שיחשוב כיצד משתף בכל עניניו איזה דבר שיש בו תיקון העולם מתוך מחשבה שאין להשאיר את

העולם כך. ועיקר הדבר, שישמע אותו השי"ת פונה אליו על כך ומבקש ממנו שיהיה לו חלק בגילוי מלכותו, ושיקרבהו לדעת לפני מי הוא עומד, ומה רצונו שלו יתברך ממנו, ולא שיחפוץ שידע השי"ת מרצונו שלו ויעשה בקשתו. ובכל זה הולך ומגלה את הדרך בגילוי הרחמים והחסד כירושה לנו מאבותינו, ומבין ויודע על מה יש להמשיך את החסד, ומתוך כך ימנע מלגלות חסד ואהבה נפולה, ויבוא לשלימות הברית.

ולכן הוציא הקב"ה את ישראל ממצרים שהיא מקום שהיה בה כל טוב הארץ, ותיכף הולכים במדבר שהוא מקום שממה, ורק לאחר מכן הביא אל ארץ ישראל שהיא 'ארץ טובה, ארץ נחלי מים עינות ותהומות יוצאים בבקעה ובהר... ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תחצוב נחושת' (דברים ח, ט-ז). ומשמעות הדבר, שהוציאם מתוך המקום של פרעה שהוא תכלית הרצון לקבל לעצמו ולצורכו, ואין בו רצון להשפיע וליתן את מחשבתו על מה שהוא חוץ מארבע אמותיו, והולכים במדבר שהוא מקום ללא מים וללא לחם, בכדי לבטל מהם את הרצון לקבל.

וכל המסעות והדרכים שעברו ישראל במדבר, הכל הוא בכדי לבטל מהם את הרצון לקבל בכל המדרגות שהם כנגד שם 'אנא בכח', ובכל מסע ומסע ביררו וביטלו את הרצון לקבל לעצמם, בכדי שכאשר יבואו לארץ ישראל יהיו מוכשרים לחשוב ממלכות ה' ומבית המקדש, ובדרך זו יהיה להם שפע וטוב ארץ ישראל לשם ולצורך גבוה, שכל זה הוא ענין המצוות התלויות בארץ ישראל, שהכל הוא להעלות ולהביא את כל שפע ארץ ישראל שהיא כנגד האות ה' אחרונה דשם הוי"ה, לצורך גבוה, לכנגד האות ה' ראשונה דשם הוי"ה, שהיא סוד הארץ העליונה.

וזהו ענין החירות האמיתי בארץ ישראל, כי דרך אומות העולם הוא בשפע גדול לצורך עצמיותם, וכשהשפע שהיה במצרים, והוא דרך חירות הגויים, שהוא בדרך פריקת עול, אמנם בארץ ישראל היא דרך החירות בקדושה, שיש בה כל טוב הארץ, ועולה הכל לצורך גבוה, וכענין 'קראתם דרוך בארץ', שהיא שנת החמישים, ובסוד שם 'אנא בכח' שעולים דרגה אחר דרגה עד הארץ העליונה שהיא מקום החירות האמיתי בבנין המקדש, וכמובא בזהוה לך (דף פ ע"א) שהיה אברהם הולך 'הלך ונסוע' דרגא בדרגא.

ולכן המדבר הוא מקום הנסיון כמו שכתוב (שם בדברים ח, ב) "וזכרת את כל הדרך אשר הוליכך ה' אֱלֹהֶיךָ זה ארבעים שנה במדבר, למען ענותך לנסותך, לדעת את אשר בלבבך התשמור מצוותיו אם לא", שנתנסו בכך שהיו צריכים שלא להסיח את הדעת מהתורה בכדי שיוכלו לעמוד בנסיון, וכל שהסחיו דעתם מהתורה, תיכף באו לידי נסיון ותלונה על השי"ת ועל משה ואהרן, שזהו כנגד היסוד שהוא כלול מחסדים וגבורות. ולכן לקח משה את עצמות יוסף עימו, בכדי שבקדושתו ותוקף מידתו יגן לישראל במדבר שיעמדו בנסיונם. אמנם התכלית שיבואו לארץ ישראל ותהיה התורה במעשה בפועל, באופן שהיה מוקפים בתורה בכל מחשבה דיבור ומעשה, וכל חיייהם יהיו בתוך התורה, ובזה גם כאשר יסחיו את הדעת מן הלימוד יהיו כנגד הארץ העליונה, שהוא מקום החירות מיצר הרע ומן הנסיון, שהוא ענין גילוי סודות התורה, היינו שתהיה התורה מגולית ויראו עין בעין לאמיתות התורה שכל הקשור בה הוא בעולם החירות.

יא

וככל ששוכח האדם מהתפילה ומהרצון על מלכות ה' ותולה את תיקון העולם במלכות בשר ודם, וכל ענין תפילתו הוא על עצמו לבד, הנה בזה הוא התגברות נשיאות של ישמעאל החפץ בכל תפילותיו בטובת עצמו לבד, וככל שיתן האדם את דעתו על כך שיש צורך בגילוי מלכות שמים, ואין דבר החשוב יותר מכך שתעלה השכינה אל הכתר והמלכות ויהיו ישראל למעלה בחירות אמיתית, הנה בזה הוא הולך בדרכו של אברהם שהיה מתקן את כל דרכיו לכיוון בית ה', וביטל לצד החסד והרחמים של הקליפה.

ומתוך כך יבוא האדם למדרגת יצחק שהוא כנגד דוד המלך, שהוא בירור הדמים המכניע ומבטל להרע בלא שהיה, ובזה בא לכדי שלימות המלכות והחירות שהוא כנגד יעקב ושלמה המלך, וכמו שאמר הרע"א מהימנא בזהוה ויקרא (בדף ד ע"א), וכן אמר רבי יהודה בזהוה חדש ויצא (בדף לו ע"א) שיצחק כנגד דוד, ויעקב כנגד שלמה המלך. ולכן היה יעקב בחירי ושלימות האבות, כי על ידו עלתה השכינה למקום החירות הגמור, כמובא שם בזהוה יתרו (בדף פה ע"א) שבימי שלמה הייתה הלבנה המרמזת לשכינה בשלימות העליה והחירות, והיתה קיימת סהרא בשלמותא.

המעוניינים להצטרף למערך הרחמים ברחבי הארץ והעולם ולחלק מידי שבוע את גיליונות הקודש באזור המגורים

וכן לתגובות הארות והקדשות בעניני העלון ניתן לפנות

0527.130.400 או במייל: m.yam.shlomo@gmail.com

לקבלת הגיליון במייל ניתן לפנות לכתובת: alonim.yanuka@gmail.com

קחו חלק
במפעל
הקודש

